

BEFOGADÓ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM

Az INFONIA Alapítvány havonta megjelenő ingyenes hírlevele



[Ötödik szám]



TARTALOMJEGYZÉK

A hónap témája

Digitális televíziózás – konferencia-beszámoló 2. oldal

Statisztika

46 6. oldal

Tudomány

Kolin Péter: Az e-befogadás dimenziói 7. oldal

Hírek

9. oldal

A HÓNAP TÉMÁJA

SZÉKELY LEVENTE: DIGITÁLIS TELEVÍZIÓ: FELHASZNÁLÓK, PIAC ÉS POLICY

Barcelona adott otthont idén a nagyszabású ESOF2008 (The EuroScience Open Forum) találkozónak, ahol többek között a digitális televíziózásnak is szenteltek egy workshopot.

Az ESOF két évente jelent találkozóhelyet Európa tudósai számára, akik számos tudományterületről verbuválódnak, hogy megosszák egymással kutatási eredményeiket, elősegítve ezzel az egyetemes és különösen az európai tudományos élet fejlődését. A cél valóban nemes, és a megvalósítás sem lebecsülendő, hiszen az idei, július 18. és 22. között megrendezett konferencián tengernyi programból választhattak az érdeklődők. Ezek egyike volt a COST (European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research) által koordinált, a digitális televíziózással foglalkozó workshop, amelyen többek között Magyarország is képviseltette magát.

A nyitó előadást a workshop vezetőjétől, szervezőjétől, a COST298-as program elnökétől, Bartolomeo Sapiotól hallhattuk, aki röviden bemutatta a COST felépítését, vázolta a feladatait a technológia a felhasználók és a környezet viszonyában, majd egy másik slide-sorban megadta az esemény alaphangját a digitális televíziózás rejtelmeibe bevezető előadásával.

Miben különbözik a digitális televíziózás a hagyományostól azon kívül, hogy a jel digitális formában érkezik a háztartásokba? (Az igazi digitális televízió persze az lenne, ha nem lenne közbeiktatva set-top-box, ami az analóg tévék esetében teszi lehetővé a vételt, átalakítva a digitális jelet.) A felhasználó oldaláról közelítve a digitális technológia elsősorban minőségben jelent látványos javulást az analóg megoldásokhoz képest (amit e sorok írója tapasztalatból nem tud megerősíteni), több csatorna vételére van lehetőség, gazdagabb audió- és videómegoldások érhetők el, és nem utolsósorban lehetőséget teremt az interaktív szolgáltatásoknak (pl. online banking, online böngészés, vásárlás). Egy másik előadásában, amely ugyanezen a workshopon hangzott el később, Sapio a digitális televíziózás kormányzati szolgáltatásaival (T-government) foglalkozott, felvillantva a közeljövőt, amikor a karosszékből lehet majd ügyeket intézni, kényelmesen, sorbanállás nélkül.

Urbán Ágnes, a Budapesti Corvinus Egyetem adjunktusa előadásában a digitális átállás eddigi tapasztalataival foglalkozott, megemlítve azokat a nehézségeket, amelyek a fejlesztés során előfordultak. A sokféle probléma (finanszírozási gondok, alacsony penetráció, set-top-box terjesztésének elégtelenségei) jelzi a feladat nehézségét. Az előadó összehasonlította azokat az országokat - és digitális televíziózásuk működési modelljét -, ahol már lezajlott a digitális átállás, és azokat, ahol ez még folyamatban van. A megvalósítás országonként különböző, például a kínált programcsomagok esetében (az Egyesült Királyságban csak ingyenes csomag van, Hollandiában csak fizetős).

Habár a DTT (Digital Terrestrial Television) korszerű technológiának számít, máris számos kihívás éri, például az internet vagy a kábeles szolgáltatások oldaláról. A DTT egyik legjelentősebb versenyhátránya, hogy nincs olyan exkluzív tartalom, ami csak

ezen a platformon jelenne meg. Tovább gyengíti a DTT kilátásait, hogy az üzleti modellek sem egységesek. Ami mégis pozitívan befolyásolhatja a terjedést, az egyrészt a (jelenleg alig működő) interaktív szolgáltatásokban rejtőzhet, másrészt a minőségjavulás (HDTV) győzhet meg sokakat, hogy álljanak át a digitális televíziós szolgáltatásokra.

A magyar „kontingenst” erősítette Csótó Mihály és Kollányi Bence (BME-ITTK); előadásuk a hamarosan esedékes digitális átállás társadalmi vetületeivel foglalkozott. Kiindulást a rogers-i S-görbe jelentette, amelynek segítségével az előadók a különböző infokommunikációs eszközök (televízió, telefon, internet) elterjedésének sebességét hasonlították össze. A probléma veleje, hogy az egyes eszközök egyre gyorsabban terjednek el, miközben nem biztos, hogy a társadalom egésze készen áll az átállásra, ráadásul a lemaradó csoportok nem jellemezhetők pusztán szociodemográfiai alapmutatókkal, nagy szerepük van az attitűdöknek is. Ebből adódóan nehéz egyféle receptet kínálni, az egyes csoportokat különbözőképpen lehet és kell megszólítani.

Az előadók kitértek a politikai döntéshozatal felelősségére is a digitális földfelszíni tévé- és rádiósugárzásra kiírt tender kapcsán, amelyet az Országgyűlés ad hoc bizottsága első körben visszadobott. (A Nemzeti Hírközlési Hatóság megismételt pályázati értékelését később mégis elfogadta a politikai vezetés, ami reményre adhat okot.) Az előadás legfontosabb üzenete, hogy az analóg adás lekapcsolása igen heterogén csoportot érint, így nagy szerep hárul, vagy kellene, hogy háruljon a törvényhozásra, a cizellált információszolgáltatásra.

Emiliano Trerè, az udinei egyetem PhD-hallgatója az olaszországi egyetemi Net Tv-s tapasztalatokról számolt be. A gyorsan fejlődő technológiának köszönhetően egyre újabb fogalmakkal találkozhatunk, fontos tehát megjegyezni, hogy a Net Tv nem azonos az IPTV-vel. Míg utóbbi az internet segítségével sugárzott televízióadás, addig a Net Tv horizontális kezdeményezés, amely a felhasználók részvételére, és az általuk létrehozott tartalmakra épít.

Olaszországban 2003-ban startoltak az egyetemi Net Tv-k, mára szép számmal képviseltetik magukat (UniversityTV, AltraTV, Extracampus, uniMedia, UniversoTV, Webz.it, Campus Network). Egy komplex kvalitatív és kvantitatív technikákat is ötvöző módszerrel kísérelték meg megvizsgálni helyzetüket és lehetséges jövőjüket. Kérdés, hogy e próbálkozások lehetnek-e olyan sikeresek, hogy országos méretűvé váljanak. A kutatás eredményei arra engednek következtetni, hogy mindez lehetséges, amennyiben sikerül hálózatosodni, enyhítve a finanszírozási és szervezeti problémákon - ellenkező esetben csupán laboratóriumi kísérletek maradnak.

Nyíró Nóra, a Budapesti Corvinus Egyetem PhD-hallgatója az internet hatását vizsgálta a televízióval eltöltött időre. Sokakat foglalkoztató kérdés: vajon milyen hatással van az internetpenetráció növekedése a tévézésre, oka-e az internet megnövekedett szerepe a tévézéssel eltöltött idő csökkenésének? Vajon a nemzetközi tapasztalatoknak megfelelően Magyarországon is mind jobban elválik-e egymástól az internet és a televíziós társadalom, kannibalizálja-e a televíziót az internet? Ezeket a kérdéseket tulajdonképpen úgy is fel lehet fogni, mint a közönségek és technológiák harcát: online vs. offline közönség; televízió vs. internet.

Az előadó egy tartalom alapú tipológiával zárta az előadását, eszerint kétféle televízió dominálta és kétféle online uralta fogyasztás lehetséges. A televízió megőrzi szerepét abban az esetben, ha erős bevonódású, nagy képernyőt igénylő tartalmakról van szó

(filmek); ezt kiegészítheti az internet, ha valamilyen extra információra van szükség (futballmeccsek); a párhuzamos fogyasztásban a televízió könnyen háttérbe csúszhat, és kialakul egy online dominálta háttértelevíziózás; végül a rövidebb videótartalmak esetében (filmelőzetesek) egyértelműen az online környezet válik uralkodóvá.

Hasonló témájú volt az egyik leglátványosabb előadás, amelyet Jakob Bjur (Gothenburg Egyetem, Svédország) prezentált a videótartalmak fogyasztásáról. Egy svédországi online kérdőíves vizsgálat eredményein mutatta be, hogy a videótartalmak fogyasztásának milyen technológiai és demográfiai jellegzetességei vannak. Az életkor az egyik meghatározó tényező, az idősebbek a televízióra korlátozódnak, míg a fiatalabbak jóval több (internetes) platformot használnak, illetve 20 százalékkal több videótartalmat is fogyasztanak. Másik meghatározó a nem, a férfiak inkább videóznak, mint a nők. Nem meglepő, hogy a hozzáférés is meghatározó, a gyorsabb internet a webes tartalmaknak, a gazdagabb csatornakinálat a televízióknak kedvez.

Mindez azt jelenti, hogy a televíziózásra szánt idő csökken ugyan, de a videótartalmak fogyasztásával eltöltött idő összességében növekszik, köszönhetően az internetes megoldásoknak. Az internet szerepét jól mutatja, hogy a 16-25 évesek harmada internetről letöltve nézte meg a Prison break (magyarul: A szökés) című sorozatot, és jelentős közönsége van a televízióban még nem, de az interneten már hozzáférhető más sorozatoknak is (például: Heroes, magyarul Hősök).

Sebastian Egger (Telekommunikációs Kutató Központ, Bécs) egy érdekes kísérletet mutatott be az interaktív mobil televíziózás témakörében. A társas interakciót vizsgálták egy speciális készülékkel, amely 32 felhasználó számára tette lehetővé a mobiltelefonon való tévézést, úgy, hogy eközben egymással különböző módokon (hang, text, videó) tarthatták a kapcsolatot.

A mobil TV-s tartalmakat a kísérlet résztvevői sokkal szórakoztatóbbnak találták, úgy, hogy közben élményeiket megoszthatták egymással. Ugyanakkor beszámoltak nehézségekről is, a mobilkészülékek nem tették lehetővé kényelmes tévézést és párhuzamosan textalapú csevegést (jórészt a kijelző mérete miatt). Másrészt nem mindenkinek vált be az effajta többcsatornás kommunikáció és médiafogyasztás (multitasking), nehéz volt koncentrálni, a figyelmet megosztani.

A kiemelt előadásokon kívül számos érdekességgel ismerkedhettek meg a workshop résztvevői, például Nicoletta Vittadini, az OssCom Média- és Kommunikációkutató Központ kutatója egy kvalitatív kutatás eredményeiről számolt be, és mutatta be az olaszországi tapasztalatokat a digitális televíziózás területén. Ciprusi előadók a digitális televíziós technika alkalmazását mutatták be a diszlexia sikeres kezelésében.

Az Európai Unióban hamarosan le fogják kapcsolni az analóg sugárzás képzeletbeli főkapcsolóját. Az eddigi tapasztalatokból látszik, hogy többféle úton el lehet indulni, ami nem feltétlenül erősíti a DTT esélyeit a többi versengő technológia mellett. Az előadásokból és a szakmai beszélgetésekből kiderült, hogy a terület szakértői meglehetősen szkeptikusak a DTT jövőjét illetően, hiszen nincsenek számontartható technológiai előnyök a többi megoldáshoz (például IPTV; kábeltelevízió) képest, illetve tartalomban sem tud újat kínálni.

Kapcsolódó linkek

ESOF2008 weblapja: <http://www.esof2008.org/>

A COST weblapja: <http://www.cost.esf.org/>

Digitévé találkozó, analóg képekben:

http://www.slide.com/r/YnGhhaZu1j_FpfeUK6qPeypkhlycr1pT

Pintér Róbert: Digitális tévé - a nagy előremenekülés

<http://www.infinit.hu/content/view/100/31/>

STATISZTIKA

46 (százalék)

Az NRC adatai szerint ekkora volt az internetpenetráció Magyarországon 2008 első felében. Ez azt is jelenti, hogy körülbelül 3,4 millió magyar állampolgár használja legalább havonta az internetet. Heti rendszerességgel már jóval kevesebben használják az internetet hazánkban, körülbelül 42%-a az ország lakosságának. A magyar lakosság közel feléről még mindig elmondható, hogy gyakorlatilag semmilyen személyes tapasztalattal nem rendelkezik az internettel, illetve az ott található tartalmakkal, szolgáltatásokkal kapcsolatban.

Forrás: NRC

http://www.nrc.hu/aktualis?page=details&news_id=498&utm_source=NRC_HIRLEVEL&utm_medium=TopcikkPenetracio

TUDOMÁNY

KOLIN PÉTER: AZ E-BEFOGADÁS DIMENZIÓI

Ha az e-befogadás szóba kerül, elsőként mindenki kattintó nagyikra, wifiző romákra, esetleg látássérülteket segítő honlapfelolvasó programokra gondol.

Nem véletlenül, hiszen az e-befogadás összetett problematikájának ez a része van leginkább szem előtt. Ugyanakkor az e-befogadás szoros összefüggésben van a társadalmi befogadás többi területével, s a befogadás eredményessége nem csupán a befogadó és befogadandó közötti interakció technikájának minőségétől függ; az információs korban mindent átszöhet az Információs Kommunikációs Technológia – így az e-befogadás minden szereplőjének összes releváns tevékenységét is.

Az Információs Kommunikációs Technológia és a társadalmi befogadás két fő vonatkozása:

- a hagyományos kirekesztés csökkentése az IKT segítségével
- a digitális megosztottság csökkentésével az e-inclusion növelése

A hagyományos kirekesztés csökkentését egyebek mellett a szociális szolgáltató rendszer végzi. Ez a közszolgáltatások egyik legnagyobb szektora: az állami újraelosztás 12%-a esik a szociális rendszerre. A szociális szolgáltatások maguk is két vonatkozásban: a „back office” és a „front office” irányából kapcsolódhatnak az IKT-hoz.

Előbbiről általában viszonylag kevesebb szó esik, pedig ha figyelembe vesszük azt, hogy a hátrányos helyzetűek döntő többsége digitális írástudatlan és/vagy nem rendelkezik internet-hozzáféréssel (sem számítógéppel), akkor nyilvánvaló, hogy az ellátórendszer front office szolgáltatásait (ha volnának) nagyon kevesen tudnák használni. Igaz, hogy ezek mégis hasznosak lehetnének, ha „humán interface”-ek állnának rendelkezésre, részint a szociális szolgáltató rendszerben, részint egyéb helyeken (pl. teleházakban IT mentorok). Azonban jelenleg az ilyen közvetítők száma csekély.

Ami a back office-t illeti, az utóbbi évtizedek bebizonyították, hogy az IKT bármely hivatal ügyintézését, sőt a szolgáltatások szakmai tevékenységét is hatékonyabbá teheti. Ráadásul a szociális szolgáltató rendszer rendkívül széttagolt, annak következtében, hogy a szolgáltatóhelyek felügyeletét és fenntartását közvetlenül az önkormányzatok végzik. Egy nagy és széttagolt rendszer működésének befolyásolására különösen alkalmas az IKT – az egyéb körülményeket is figyelembe véve e területen nyílik a legnagyobb lehetőség a hátrányos helyzetűek reintegrációjának javítására.

Ezért most rovatunkban elsőként ismerkedjünk meg e terület tipikus problémáival, és néhány megoldási lehetőséggel.

A szociális és gyermekvédelmi rendszer rendkívüli széttagoltsága, alulintegráltsága jelenleg nem szolgálja sem a döntéshozók, sem a tágran értelmezett szociális szakma, sem a gondozottak érdekeit. Döntéshozói oldalról tekintve, a gyorsan változó intézményi, szolgáltatási struktúráról, a meglévő kapacitásokról és a lefedetlen szolgáltatási (és földrajzi) területekről nem állnak rendelkezésre pontos adatok a tervezéshez

(kapacitásszabályozás, költségvetés-tervezés stb.): nincsenek olyan módszertani központok, vagy más intézmények, melyek összefognák – akár ellátás-típusonként, akár más szempontból – a szolgáltatási struktúrát, számon kérik és közvetítenék az adatokat a minisztériumi döntéshozók számára. Másrészt nem szolgálja a széttagoltság a szakemberek érdekeit. A szolgáltatási struktúra elemei elvileg egymásra épülnek (alapszolgáltatásra és szakellátásra tagolódik a rendszer), gyakorlatilag azonban nem nyomon követhető egy ellátott útja a rendszerben. Nincsenek meg elegendő mértékben a jogszabályi keretei sem a különböző szintek, vagy egy horizontális szint intézményei közötti együttműködés szabályozásának. Harmadrészt az alulintegráltság legnagyobb vesztesei maguk a gondozottak. Nem átlátható számukra a rendszer: nem tudják, hogy adott problémával milyen szolgáltatás foglalkozik, vagy ha ezt már sikerült kideríteni, akkor a következő nehezen megoldható feladat egy konkrét szolgáltatással való kapcsolatfelvétel (nincsenek pl. központi címlisták, a címek informális kapcsolatokon keresztül tudnak terjedni). Ha valaki már bekerült a rendszerbe, a továbblépéskor a korábbi történések törlődnek: a kliens mindig új a rendszer bármely pontján. Ennek a negatív, gyakorlati következményeit nem nehéz belátni: ha például házi gondozásból valaki átkerül idősek otthonába, a gondozó nem tudhatja, milyen gyógyszereket szedett korábban, pedig ez az információ adott esetben életmentő is lehet.

A gyermekvédelmi rendszer egyes szolgáltatásai jogszabályilag jól szabályozottan egymásra épülnek, a folyamatok zártak, valódi rendszert alkotnak. Cél, hogy a rendszerbe bekerült gyermekek életútja nyomon követhető, a gondozási folyamat (hatósági intézkedések) átlátható legyen. Ennek érdekében a dokumentumrendszer egységesítése, jogszabályban való rögzítése is megtörtént. További feladat ennek az adatlaprendszernek a digitalizálása, hiszen jelenleg nem alkalmas elektronikus továbbításra, statisztikák készítésére. A szociális ellátó rendszer jogi szabályozottsága alulmarad a gyermekvédelminél. Ez is lehet az egyik oka annak, hogy a szociális ellátó rendszer intézményei, döntéshozói hamarabb léptek az informatikai eszközökkel megoldható rendszerintegráció irányába (egyrészt a korszerű szoftverek ezen a területen jellemzőbbek, másrészt született egy kormányrendelet tavaly egy országos szolgáltatói nyilvántartói rendszer létrehozásáról).

A területi és szakmaterületi, fenntartói széttagoltságból eredő – a szabályozottság, összevethetőség, elvárható szakmai eredményesség területén megmutatkozó – hátrányokat több módon is meg lehet szüntetni. Egyrészt jogszabályokkal, másrészt szakmai szabályozókkal: protokollokkal, standardokkal. Ám ez ekkora méretű, komplex működésű, nem hierarchikusan felépülő rendszer esetében önmagában nem elégséges: szükség van, illetve a jelenleginél nagyságrendileg nagyobb mértékben van szükség infokommunikációs eszközökre, technológiákra, melyek a gyakorlatban képesek a szociális rendszer átjárhatóságát, átláthatóságát biztosítani. Hiányoznak a területen dolgozó szakemberek munkája összehangolását, az ágazat irányítását, a változások tervezését elősegítő szakmai - ügyviteli és információs rendszerek, illetve az ezek kiépítéséhez szükséges (elektronikus) ügyviteli és adatkezelési szabványok, és/vagy központi rendszerek

Jelenleg az intézmények az infokommunikációs eszközöket saját belső erőforrásaik jobb kiaknázására, illetve a jogszabályi környezethez való minél jobb alkalmazkodás érdekében használják.

A tevékenységadminisztrációs szoftverek azok a szakmai munkát is támogató programok, melyek megteremtik a kapcsolatot a különböző munkafázisok között térben

és időben egy adott szervezeten belül, illetve egy adott fenntartóhoz tartozó, vagy bármilyen szempontból összetartozó szervezetek között. Használatuk várt eredménye, hogy

- javul a kommunikáció (gyorsabb, olcsóbb, egyszerűbb),
- az intézmény szakmai és gazdasági tevékenységének adminisztrációja egyszerűsödik,
- az ügyfél rendszerben való útja nyomon követhetővé válik,
- a szakmai munka támogatása lehetségessé válik,
- a tevékenység mérhetővé válik,
- támogatja a minőségbiztosítást,
- egyszerűbbé válik az ellenőrzés (hatósági, intézményen belüli),
- biztosítja az adatszolgáltatási, jelentési kötelezettség könnyebb teljesíthetőségét,
- segíti vezetői szinten a döntéshozást, tervezést (munkaszervezés, költségtervezés).

A szakmai protokollok és az ezekre támaszkodó tevékenységtámogató szoftverek kidolgozásával, bevezetésével jelentősen nőhet a szociális és gyermekvédelmi intézmények, szolgáltatások szakmai és működési hatékonysága, a munkafolyamatok ellenőrizhetősége stb. A segítő folyamatok átláthatóságával, nyomon követhetőségével növelhető az intézményi működés költséghatékonysága, a klienseknek történő segítségnyújtás hatékonysága, a folyamatok tervezhetősége lehetségessé válik. Mindez már rövidtávon is jelentős és látványos előrelépést jelenthet a rendszer modernizációja szempontjából.

HÍREK

Az optikai hozzáférések tovább mélyíthetik a digitális szakadékat

Minden egyes brit otthon optikai kapcsolattal történő ellátása közel 29 milliárd fontot megfelelő összeget emésztene el, derül ki egy friss tanulmányból, mely a következő generációs szélessávú infrastruktúra megvalósíthatóságát vizsgálja. A hatalmas költségvonzat dilemmája leginkább az alacsony népsűrűségű területekkel kapcsolatos, ugyanakkor nagyvárosi környezetben is kérdéseket vet fel.

http://www.hsw.hu/hirek/36883/nagy-britannia_szelessav_optikai_hozzaferes_kapcsolat_internet_fiber_fibre.html

Fogyatékos-üggyel foglalkozó szakemberek hálózata: új weboldal

A fogyatékkal élő emberekkel kapcsolatos kérdések szakértőinek - Európai Bizottság által létrehozott - tudományos hálózata új weboldalt indított. A 2007 végén megalapított szervezet célja, hogy pán-európai együttműködést biztosítson a terület szakértői számára, akik a tapasztalatcsere alapján megalapozott ajánlásokat tehetnek az Unió fogyatékosügyi politikájával kapcsolatban. A most létrehozott weboldal a közös munkát hivatott szolgálni, illetve az Európai Fogyatékosügyi Stratéga megvalósulását segítő infrastruktúra részét is képezi a kutatók számára.

Disability Experts Network goes online

<http://www.epractice.eu/document/5013>

IMPRESSZUM

Rab Árpád – szerkesztő

Csótó Mihály – Körkép és hírek rovat

Köszönjük a szerzőknek, hogy engedélyezték írásaik közlését. Szeretettel várjuk a téma iránt érdeklődők saját írásait, híreit, észrevételeit.

A hírlevélre közvetlenül feliratkozni az alábbi e-mail címen lehet:

enclusion-regisztracio@ittk.hu



Apponyi Albert program

Ez a folyóirat szám a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal Apponyi Albert programja keretében kiírt Mecenatúra pályázaton elnyert támogatás segítségével készült.

Partnerünk az e-Inclusion.hu - Az információs társadalmi befogadás magyar oldala

<http://einclusion.hu/>